

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

նոր փոխարկայութիւն:—Նոր կանոններ դժբախտ դեպքերից վնասուած քանութիւններին վարձատրելու մասին:—Թիֆլիսի նահանգապետի որոշումը:—Թուայի ծրարների մնացորդների քաղումը:—«Правит. Вѣст.» Գիւնի անկարգութիւնների մասին:—Փոփոխութիւններ ֆինանսների միւնիստրիւքան մէջ:—Կանոններ արժուակահան հողերի վրայ ապրող գիւղացիների եւ գաղթականների հողատիրութեան մասին:—Մեռուների օրհնութիւնը:—Կարգադրութիւններ մամուլի վերաբերեալ:

Բարձրագոյն հրամանով յուլիսի 30-ին հեռաւոր Արեւելքում կազմուած է առանձին փոխարքայութիւն, որի մէջ մըտնում են Մերձամուրեան (Приамурск.) գետերալ-նահանգապետութիւնը և Կվանտունեան երկիրը: Այդ կարգադրութեան իբրեւ հիմք են ծառայում այն գինուորական-քաղաքական նպատակները, որ ունի Ռուսաստանը հեռաւոր Արեւելքում, ուր Զինաստանի, Ճապոնիայի և Կորէայի հարեանութիւնը և եւրոպական մեծ պետութիւնների ձգտումները բարդ յարաբերութիւններ են ստեղծում: Փոխարքային յանձնւում է թէ քաղաքացիական կառավարչապետութիւնը, թէ դիպլոմատիական յարաբերութիւնները հարեան երկրների հետ, և թէ իրազար Ուլկիանոսի նաւատորմի հրամանատարութիւնը: Հեռաւոր Արեւելքի առաջին փոխարքան ամենայն լիազօրութիւններով նշանակւած է ադմիրալ Ալեքսէեւը:

Այդ առիթով Կառավարիչ Սենատի անունով հրատարակուած է հետեւեալ Բարձրագոյն Անուանական հրամանը. «Կայսրութեան արեւելեան ծայրերը կառավարելու բարդ խնդիրները դրդում են Մեզ հոգ տանել կազմելու իշխանութիւն, որի գործունէութեամբ

պահանջուէր այդ երկրի զարգացումը և տեղական կարիքներին անկտամաճելի բաւարարութիւն տալով Այդ պատճառով բարիք համարելով Մերձամուրեան նահանգից և Կվանտունեան չրջանից առանձին փոխարքայութիւն կազմելը, հրամայում ենք մեր տեղապահին հեռաւոր Արևելքում 1) իւրացնել իրան հաւատացած երկրի քաղաքացիական կառավարութեան բոլոր մասերի բարձրագոյն իշխանութիւնը, վերցնելով այդպիսին մինիստրութեան իրաւասութիւնից և յոյնպէս նրան է յանձնուում բարձրագոյն հոգատարութիւն կարգապահութեան և ապահովութեան մասին այն տեղերի վերաբերմամբ, որոնք գտնուում են չինական արևելեան երկաթուղու ձեռքում. նոյնպէս մօտակայ հոգատարութիւն ունենալ սահմանին կից ռուս ազգաբնակչութեան օգտի և կարիքների մասին 2) Մինչև հեռաւոր Արևելքի նահանգները կառավարելու մասին օրէնքներ հրատարակել փոխարքայի իրաւունքների սահմանները որոշել այն գլխաւոր հիմունքներով, որոնք գտնուում են 1845 թ. յունուարի 30-ին Կովկասեան փոխարքայութիւն կազմելիս հրատարակած հրովարտական ֆոխարքային ենթարկուած պետական հիմնարկութիւնները և պաշտօնակատար անձերը մինիստրութիւնների հետ յարաբերութիւն են ունենում միայն փոխարքայի միջոցով 3) Հեռաւոր Արևելքի փոխարքայի իրաւասութեան տակ կենտրոնացնել այդ նահանգների գործերի վերաբերեալ քաղաքական յարաբերութիւնները հարևան պետութիւնների հետ 4) Փոխարքային յանձնել խաղաղ ովիանոսում գտնուող բոլոր ծովային ոյժերի և նրան հաւատացած երկրում գտնուած ամբողջ զօրքի հրամանատարութիւնը 5) Հեռաւոր Արևելքի գլխաւոր իշխանութեան կարգադրութիւնները ընդհանուր պետական նպատակների և մինիստրների գործունէութեան հետ համաձայնեցնելու համար հիմնել մի առանձին կոմիտեո Մեր նախագահութեամբ և Մեր հաւատով մասնակցութեան հրաւիրուած անձերն անդամակցութեամբ 6) Գնեւրալ-ադմիտանտ Ալեքսեւսին, որը սրանով նշանակուած է Հեռաւոր Արևելքի փոխարքայ, յանձնել իբրև Մեր ցուցմունքների լրացումն կազմել կանոններ Հեռաւոր Արևելքը կառավարելու մասին և այդ ենթադրութիւնները ներկայացնել Մեր հաստատութեանը Կառավարիչ Սենատը տնօրինելու է պաշտաճաւոր կարգադրութիւն այս բոլորը իրագործելու համար: Իսկականի վրայ Նորին Կայսերական Մեծութեան ձեռքով ստորագրուած է ՃՆԻԿՈԼԱՅ. Պետերհոֆ, 1903 թ. յուլիսի 30-ին:

Հրատարակուած են Բարձրագոյն հաստատուած նոր կանոններ, որոնցով իրաւունք է տրուում գործարանական և հանքագործական արդիւնաբերական հիմնարկութիւններէ մէջ ծառայող բանուորներին որոշ վարձատրութիւն ստանալ այն դրութեան դէպքերի համար, որոնց զորհ են դառնում նրանք աշխատելու ժամանակ, Բանուորներին նոր կանոններով մերժուում է վարձատրութիւն տալ այն ժամանակ, երբ դժբաղդ դէպքերը առաջանում են բանուորների դիտաւորեալ նարակամութիւնից կամ կոպիտ անզգուշութիւնից: Գործարանատէրերի կողմից վարձատրութիւնը բանուորներին նշանակուում է որպէս նպաստ և որպէս կենսաթոշակ. նպաստ այն դէպքում, երբ բանուորը ժամանակաւորապէս կորցնում է աշխատելու ընդունակութիւնը, իսկ կենսաթոշակ այն դէպքում, երբ բանուորը ընդ միշտ դրկւում է աշխատելու ընդունակութիւնից: Եթէ դժբաղդ դէպքի հետեանքը եղել է բանուորի մահը, նրա ընտանիքը իրաւունք է ստանում վարձատրութիւն պահանջելու գործարանատիրոջից:

Թիֆլիսի նահանգապետը կայացրել է հետեւեալ որոշումը. «1903 թւականի յուլիսի 26-ին, Թիֆլիսի նահանգապետս, համաձայն Կովկասեան կառավարչապետի՝ Թիֆլիս քաղաքի համար հրատարակած պարտադիր կանոնների, որոշեցի՝ երեք ամսուայ բանտարկութեան ենթարկել հետեւեալ անձերին՝ ոստիկանութեան պաշտօնեաների պահանջը՝ փողոցներում համախմբումներ չը կազմել՝ անկատար թողնելու համար.— 1) Գորգուլայ Սակվատիային, 2) Ղարիբով Գէորգիին, 3) Մին Աւալիանին, 4) Գորգիշեւ Դաւթին, 5) Մերաբով Բուդդանին, 6) Մարկարեւ Եանիին, 7) Սարգըսեան Արշակին: Առաջին երկու անձերի բանտարկութեան սկիզբը պէտք է համարել յուլիսի 24-ի երեկոյեան ժամի 8-ից, իսկ մնացած հինգ հոգուներ յուլիսի 25-ի երեկոյեան ժամը 8-ից:

«Правительственный Вѣстникъ» լրագրում տպագրուած է կառավարչական հետեւեալ հաղորդագրութիւնը. «Յուլիսի 23-ին Կիւեւի երկաթուղու արհեստանոցների բանուորները ժողովուրդին արհեստանոցներում, բայց գործադուլի պատճառով ձեռնամուխ չ'եղան աշխատանքների: Այս պատճառով ճանապարհի վարչութիւնը կախեց մի յայտարարութիւն, որով հրաւիրում էր աշխատել չը ցանկացող բանուորներին հաշիւ

ստանալու ձախ ժամանակ բանուորները ցրուեցին, և արհեստանոցները փակուեցին: Գալով ճաշից յետոյ արհեստանոցները և զտնելով նրանց փակուած՝ բանուորները սկսեցին խմբուել երկաթուղիական գծի վրա, որտեղ նրանց միացան բանուորներ Հարաւային Ռուսական ընկերութեան մերձակայ գործարաններէց: Այդ ժամանակ ամբողջ, բաղկացած մօտ 2000 հոգուց, բռնեց ճանապարհի ամբողջ լայնութիւնը: Բայց համոզումները՝ հեռանալ ճանապարհից՝ անհետեանք մնացին: Այս պատճառով էլ անհրաժեշտ ճանաչուեց մաքրել ճանապարհը զօրքերի աջակցութեամբ: Այդ բանը սկզբում աջողուեց առանց դիմելու զէնքի օգնութեան, բայց երբ բանուորների մի խմբի միջից սկսեցին զօրքի վրայ քարեր գցել, որոնից վէճքեր ստացան պրիստաւի օգնականը, մի օֆիցեր և մի քանի զինուորներ, այն ժամանակ անկարգութիւններ անողների վրայ արձակեցին հրացաններ, որոնցով սպանուեցին երկու հոգի, և 27 հոգի էլ վիրաւորուեցին:

Սերգէյ Իւրիւեւիչ Վիտտէն 11 տարուայ գործունէութիւնից յետոյ թողնում է ֆինանսների մինիստրի պաշտօնը: Նրա կատարած գլխաւոր գործերն են—ռսկի դրամի շրջանառութիւնը. խմիչքների արքունի վաճառումը. պետական փոխառութիւնների վերածումը $4\frac{1}{2}\%$ — 6% թղթերից 4% թղթերի. արքունական և մասնաւորնոր երկաթուղների ահագին ցանցի շինութիւնը. զիւղաղիւնների փոխառու պատասխանատուութեան վերացումը. Գերմանիայի հետ առևտրական դաշնագրի կնքումը. ֆեառուած բանուորներին գործարանատէրերի կողմից բաւարարութիւն տալու մասին օրէնքը. առևտրական-արդիւնաբերական զբաղմունքների վրայ հարկը, բնակարանային պետական հարկը և այլն:

Վիտտէն նշանակուած է մինիստրների կօմիտետի նախագահ և շարունակելու է գիւղատնտեսական արդիւնաբերական կարիքների քննութեան համար կազմուած Առանձին Խորհրդակցութեան նախագահի պաշտօնը: Նա պէտք է վերջացնի և Գերմանիայի հետ կատարելիք նոր առևտրական դաշնագրի հարցը:

Ֆինանսների մինիստր է նշանակուած Պետական Բանկի կառավարիչ Էդուարդ Դմիտրիււիչ Պլիսկէ, որ մօտ 52 տարեկան է:

Բարձրագոյն հաստատուած են այս տարուայ ապրիլի 21-ին Անդրկովկասի (քացի Կարսի և Զաքաթալի շրջաններէց) արքունական հողերի վրայ ապրող գիւղացիների և գաղթականների հողատիրական դրութիւնը որոշող կանոններ, որոնց էութեան հետ կ'աշխատենք ծանօթացնել մի այլ անգամ:

Օգոստոսի 24-ին էջմիածնում տեղի ունեցաւ Մեռնի օրհնութիւնը: Պատարագիչ էր Սեդրակեան արքեպիսկոպոսը: Վեհափառ կաթողիկոսը 14 եպիսկոպոսների, բաղմաթիւ վարդապետների, քահանաների և ուխտաւորների ներկայութեամբ կատարեց Հայաստանեայց եկեղեցու այդ ամենափառաւոր արարողութիւնը:

Կարգադրութիւններ մամուլի վերաբերեալ.—Վերջերումս թոյլ են տրուած մի քանի ոռուսերէն պարբերական հրատարակութիւններ՝ մեծ մասամբ մասնագիտական բովանդակութեամբ: Այդպէս ակադեմիկոս Բեխտերեւին և պրոֆ. Սերբերենիկովին «Вѣстникъ Психологіи, Криминальной Антропологіи и Гипнотизма» ամսագիրը, ակադեմիկոս Իշխ. Թարխանովին ամեն շաբաթեայ պատկերազարդ «Охрана Здравоья въ Семьѣ и Обществѣ» հանդէսը:

Ներքին գործերի մինիստրի կարգադրութեամբ առաջին նախազգուշացում է յայտնուած լրագիր-ամսագիր «Гражданинъ»-ին, երրորդ նախազգուշացում «Хозяинъ» ամսագրին:

Նոր-նախիջանցի պ. Յ. Բուղդանեանը թոյլաւութիւն էր խնդրել հրատարակելու նոյն քաղաքում «Զրոյց» անունով հայերէն լրագիր: Պրիագ. Կրայ» թերթի ասելով՝ մամուլի գործերի գլխաւոր վարչութիւնը յայտնել է խնդրատուին, որ ներքին գործոց մինիստրը հնարաւոր չէ համարել գոհացում տալու նրա խնդրքին:

Յուլիսի 24-ին Բաթումում սպանուեց «Թատրոն» հանդիսի խմբագիր-հրատարակիչ Ալ. Թարխանեանը: Լուրերին նայած՝ նրա այրին մտադիր է շարունակել այդ հանդիսի հրատարակութիւնը:

Չորս ամսով դադարեցրուած է «Уралъ» լրագրի և 6 ամսով «Развлечение» ամսագրի հրատարակութիւնը:

Պետական խորհրդի Բարձրագոյն հաստատուած կարծի-

քով որոշուած է հիմնել առանձին գրաքննիչների պաշտօններ
Խարկով, Բոստով Դոնի վրայ, Եկատերինոսլաւ, Նիժնի-Նով-
գորոդ, Սարատով, Տոմսկ և Վլադիվոստոկ: Նոր գրաքննիչները
ստանալու են 2 հազ. ռ. առճիկ և 200 ռ. դիւանական ծախքերի
համար:
